

specific disadvantages class-task learning system.

Leading Ukrainian physical education teachers' publications printed scientific and methodological magazine «Physical education in the native school» from 2012 to 2016 years are analyzed. It allowed distinguish both content and instrumental trends to improve the efficiency of modern lessons in secondary school. To content trends should include using fitness programs, innovative kinds of sport, non-standard equipments and plot; the instrumental trends include informational and communication technologies, circular training, creative, and differentiated approaches, objective assessment and effective control.

Key words: approach, disadvantages of class-task learning system, content and instrumental trends, physical education classes.

УДК 37.018.5

Сиванич Б. Б.*

ЛІТНІ МОВНІ ТАБОРИ ТА ШКОЛИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Літні мовні табори та школи як інструмент швидкого й ефективного вивчення іноземної мови набирають усе більшої популярності. Організаційна та методична підготовка таких таборів потребує комплексного підходу до добору найбільш відповідних форм і методів навчання з метою вирішення основних завдань і проблем навчального процесу.

У статті розглянуто специфіку літніх таборів і шкіл як особливої форми навчання мови як іноземної, описано їхні переваги та недоліки. На основі досвіду проведення літніх шкіл україністики «Крок до України» представлено аналіз основних форм і методів навчання мови як іноземної, проблематику та ефективність їх використання під час короткотривалих літніх мовних курсів.

Ключові слова: літня мовна школа, українська мова як іноземна, мовленнєва діяльність, методи навчання мови

У сучасну епоху, для якої характерним є зростання мобільності населення, збільшення кількості контактів між представниками різних народів, важливим є питання опанування нових мов у стислі терміни.

Водночас усе більше людей проживає за межами історичного ареалу своєї мовної спільноти, тому для них поряд із вивченням мови середовища, в якому вони проживають, постає також питання вивчення рідної мови як важливого чинника збереження національної ідентичності.

Слід також пам'ятати, що вивчення мови тісно пов'язане з вивченням культури. Кожна мова є невіддільною від національної культури, адже саме культура лежить в основі її змістового аспекту [4, с. 67].

Однією з популярних у світі форм навчання мови, яка одночасно дозволяє досягнути швидкого й помітного прогресу та пізнати деякі особливості національної культури, є мовні літні табори та школи.

Можемо констатувати, що останніми роками літні мовні табори та школи для вивчення української мови як іноземної набувають усе більшої популярності, що зумовлює актуальність теми організаційної та методичної підготовки таких курсів, яка не є достатньо дослідженою і висвітленою в наукових джерелах.

Метою статті є аналіз основних завдань і проблем навчального процесу, опис і характеристика найбільш відповідних форм та методів навчання української мови як іноземної

Літні мовні табори та школи як форма навчання мови у країнах Західної Європи та Америки існують уже достатньо давно, особливо коли це стосується популярних мов,

*© Сиванич Б. Б.

як-от англійська, німецька чи французька. Такі школи іноземних мов діють і користуються популярністю також в Україні [6].

Що стосується літніх таборів та шкіл з вивчення української мови як іноземної, то в Україні такі школи почали з'являтися у 2000-х роках. Вони діють, як правило, у великих містах – Києві, Львові, Тернополі, Чернівцях, Сумах [3]. Особливого поширення такі школи набули у Львові як місті, яке здатне запропонувати переважно україномовне середовище, що є вагомим аргументом для створення ефективного курсу. Найчастіше організаторами літніх таборів і шкіл є університети та інші навчальні заклади.

Варто згадати, що практика проведення літніх таборів і шкіл з вивчення української мови поширена також у країнах проживання української діаспори. Такі курси існують при українських наукових інститутах, як наприклад у Гарварді, релігійних і громадських організаціях. Для українців, які проживають за кордоном, участь у таких курсах є важливою формою збереження національної ідентичності.

Мовна літня школа, будучи окремою формою навчання мови, має свою специфіку, яку необхідно враховувати при плануванні програми, складанні завдань і виборі методики.

За змістом мовна літня школа є короткотривалим навчальним курсом, під час якого пріоритет віддається вивченню мови, пізнанню культури та сучасного життя народу, який розмовляє цією мовою.

Проаналізувавши наявні приклади українських і зарубіжних мовних літніх шкіл, бачимо, що тривалість такого курсу може коливатися від 2 до 6 тижнів [1-3; 6-10; 12].

Оскільки літні школи, як правило, припадають на період відпусток, вони є хорошою можливістю вивчати мову для людей, які впродовж року зайняті своєю основною роботою, яка переважно є далекою від філології. Іншою важливою рисою літньої школи порівняно з іншими формами навчання є те, що в літніх школах навчання поєднується з відпочинком.

Загалом літні табори та школи більше спрямовані на вдосконалення знань. Як показує практика, більшість учасників літніх таборів і шкіл мали попередній досвід вивчення української мови. Однак культурна складова літніх шкіл робить їх привабливою і для людей, які вперше починають вивчати мову.

Мовна літня школа як форма навчання має низку переваг, серед яких найголовніша – це занурення в мовне середовище, адже відомо, що найшвидше мова засвоюється в живому мовному середовищі, куди людина щодня чує мову на вулиці, у транспорті, читає вивіски, вирішує нескладні ситуації.

Крім того перебування в літній школі дає людям змогу відкласти на деякий час всі свої справи і зосередитися на вивченні мови.

Очевидною перевагою є те, що практично кожен учасник, який виконав програму літньої школи, по її завершенні бачить результат – покращення рівня володіння мовою. Тому програми і методи, які використовуються, мусять забезпечувати учасникам досягнення високих результатів за короткий проміжок часу.

Серед основних недоліків літньої школи, очевидно, найбільшим є різна мотивація студентів. Зазвичай для частини учасників літньої школи відпочинок є пріоритетом перед навчанням. Це може створювати труднощі для викладача і роботи в групі.

Варто також згадати про фрагментарність отриманих знань з мови, адже зважаючи на короткий термін тривалості школи, основні відомості, необхідні для конкретного рівня, неможливо подати в комплексі – як правило, під час навчання зосереджуються лише на важливих моментах.

З огляду на обмеженість у часі та різномірний добір людей, основне завдання літньої школи – запропонувати багато можливостей, з яких кожен зможе обрати для себе найцікавішу і найкориснішу.

Важливою передумовою успішної літньої школи є підготовка завдань і добір методики відповідно до категорій людей, які зацікавлені у вивченні мови.

Ураховуючи досвід Міжнародного інституту освіти культури та зв'язки з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», який з 2011 року проводить Літні школи українистики «Крок до України», основною категорією учасників, зацікавлених у вивченні української мови, є представники української діаспори – серед усіх учасників представників української діаспори було більше половини.

Такі студенти, як правило, добре розуміють українську мову, більшість із них може нею висловлюватися, однак часто виникають проблеми з граматикою та орфографією, а також впливом окремих діалектів. Для досягнення високого результату для цієї категорії людей важливо правильно визначити слабкі місця в їхніх знаннях мови. Навчальна програма має бути зорієнтована на подолання цих слабких місць.

Наступною категорією учасників із результатом близько тридцяти відсотків є студенти-україністи із сусідніх з Україною країн – Польщі, Чехії, Словаччини, Хорватії, Болгарії, Сербії. Для них головним є застосування на практиці своїх знань, здобутих під час навчання в університетах, тому надзвичайно важливо організувати їм занурення в мовне середовище, де вони зможуть розвинути набуті раніше знання.

Також у літніх школах «Крок до України» брала участь невелика кількість викладачів української мови. Серед їхніх зацікавлень основними є методика викладання, навчальні ресурси.

Окрему групу складають люди з різними інтересами, яких можна назвати симпатиками України. Як правило, це люди, які приїхали до України у зв'язку з роботою або сімейними обставинами. Для них пріоритетом є вивчення саме української мови. З українською культурою вони, як правило, добре знайомі.

Для ефективної роботи літньої школи слід організувати поділ на групи відповідно до мовного рівня учасників. Це можна зробити за допомогою тесту на початку школи. При цьому важливо також перевірити рівень говоріння, адже особи українського походження можуть не знати української граматики чи навіть орфографії, але при цьому їхній рівень буде вищим від початкового.

Оскільки літні мовні табори передбачають також і відпочинковий компонент, при складанні програми треба дотримуватися балансу між навчанням і розвагами.

Оптимально, коли навчальна складова займає не менше, ніж чотири години на день, адже це дозволяє забезпечити інтенсивність курсу. Водночас варто пам'ятати, що метою навчальних занять передусім є навчити учасників табору використовувати мову в повсякденному житті, тому навчальна програма має бути спрямована на практичне навчання, передусім уміння спілкуватися.

Важливим елементом літніх мовних таборів і шкіл є культурно-мистецька програма, яка дозволяє учасникам отримати базові відомості з тем культури, історії, звичаїв і суспільно-політичних реалій країни, мову якої вони вивчають. З цією метою доцільно проводити заняття з лінгвокраїнознавства, а також майстер-класи, екскурсії. Важливими в контексті вивчення культури є навчальні екскурсії Україною, а також наявність вільного часу для самостійного вивчення і пізнання української культури під час перебування в мовній літній школі в Україні.

На заняттях з української мови викладачі школи мають спланувати заняття таким чином, щоб протягом дня рівномірно розподілити завдання відповідно до основних типів мовленнєвої діяльності – слухання, читання, говоріння, писання.

Для початкового рівня використовуються методи та форми роботи, які активізують мовленнєву діяльність і стимулюють говоріння. Перевага надається роботі в парах чи групах, відтворенню практичних ситуацій, побудові діалогів, роботі з карточками, навчальним іграм. Основною метою на початковому рівні є підготувати слухачів до спілкування з побутових тем. Також навчання на цьому рівні має допомагати їм пізнати та адаптуватися до умов середовища країни, мову якої вони вивчають.

На середньому рівні учасники літніх таборів і шкіл вивчають широкий вибір комунікативних тем, аналізують аудіо- та відеозаписи, що дає їм змогу вільно почуватися в україномовному середовищі.

На високому рівні студенти розглядають складні випадки української граматики та правопису, знайомляться з соціальною та територіальною диференціацією мови, багато часу приділяється дискусії, аргументації, виступам, культурі мови, мовленнєвому етикету.

На заняттях із лінгвокраїнознавства можна проводити майстер-класи народних ремесел (наприклад, виготовлення ляльки-мотанки, петриківський розпис, пряники-іграшки), майстер-класи з традиційної культури (наприклад, українські танці, гра на бандурі, колискові, вечорниці). Це дає змогу студентам опанувати не лише нові практичні знання, а й збагатити словниковий запас, поспілкуватися з майстрами.

Також необхідним елементом занять з лінгвокраїнознавства є не лише показати надбання культури, а й познайомити студентів із сучасним життям народу. З цією метою в програмі літньої школи слід передбачити заходи, які знайомлять із сучасним життям, – зустрічі з відомими людьми, відвідання галерей, виставок, перегляд сучасного кіно, виїзні мандрівки Україною.

Важливе значення має інтеграція студентів в україномовне середовище. З цією метою можна організувати самостійну роботу над індивідуальними проектами, метою яких є дослідити якийсь аспект сучасного життя. Ця форма роботи передбачає самостійну роботу, інтерв'ю, опитування. Також можна залучати студентів до актуальних культурних подій – презентацій, фестивалів.

Загалом літня школа як форма навчання має низку суттєвих переваг, які дають багато можливостей швидко і якісно вивчити мову. Добре спланована програма літньої школи сприяє розвитку мовних навичок студентів і подальшому зацікавленню у вивченні мови.

Для подальших наукових розвідок у цьому напрямку перспективним є детальне дослідження окремих методик, а також їх практичне застосування під час літніх шкіл і таборів.

Література:

1. View Top Summer Courses in Europe 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academiccourses.com/Summer-courses/Europe/>.
2. Гарвардська літня школа українознавства. Рік сорок шостий [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.huri.harvard.edu/news/news-from-huri/267-harvard-ukrainian-summer-institute-46th-year.html>.
3. Інформація про літні школи в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/press-center/notices/21-informacija-pro-litni-shkoli-v-ukrajini>.
4. Левченко Т. Мова і духовність нації / Т. Левченко // Українська мова і література в школі. – 2003. – № 5. – С. 67.
5. Лихота С. О. Методичні рекомендації щодо організації роботи Всеукраїнських літніх профільних шкіл Малої академії наук України / [С. О. Лихота, З. І. Черній ; за заг. ред. О. В. Лісового]. – К. : ТОВ «Праймдрук», 2012. – 25 с.
6. Літні школи запрошують на навчання // Рідне слово. – 2012. – № 84 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ridneslovo.co.rs/rs84/11.html>.
7. Літня школа української мови як іноземної НПУ ім. Драгоманова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.diaspora.npu.edu.ua/ua/osvitni-proekty/litnia-movna-shkola>
8. Міжнародна літня школа «Українська мова і країнознавство» ЛНУ ім. І. Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://summer-school.com.ua/>.
9. Міжнародна літня школа україністики «Крок до України» НУ «ЛП» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://krok.miok.lviv.ua>.
10. Міжнародна Школа Україністики Національної Академії Наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univ.kiev.ua/news/240>.

11. Підлипська С. Д. Дитячі літні школи розвитку як інноваційна форма діяльності соціального педагога / С. Д. Підлипська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 133. – С. 167-169. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2016_133_41.
12. Школа української мови та культури УКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ss.ucu.edu.ua/language-schools/uss/>.

Сиванич Б. Б.

ЛЕТНИЕ ЯЗЫКОВЫЕ ЛАГЕРЯ И ШКОЛЫ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

Летние языковые лагеря и школы как инструмент быстрого и эффективного изучения иностранного языка набирают все большую популярность. Организационная и методическая подготовка таких лагерей требует комплексного подхода к выбору наиболее подходящих форм и методов обучения с целью решения основных задач и проблем учебного процесса.

В статье рассмотрена специфика летних лагерей и школ как особой формы обучения языку как иностранному, описаны их преимущества и недостатки. На основе опыта проведения летних школ украинистики «Шаг к Украине» представлен анализ основных форм и методов обучения языку как иностранного, проблематику и эффективность их использования при проведении кратковременных летних языковых курсов.

Ключевые слова: летняя языковая школа, украинский язык как иностранный, речевая деятельность, методы обучения языку.

Syvanych B. B.

SUMMER LANGUAGE CAMPS AND SCHOOLS FOR LEARNING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Summer language camps and schools as a tool for fast and effective learning of a foreign language have become more and more popular. Organizational and methodical preparation of such camps requires a comprehensive approach to select the most appropriate forms and methods of teaching to solve the main tasks and challenges of the educational process.

The article deals with the specificity of language summer camps and schools as a special form of teaching language as a foreign, describes their advantages and disadvantages. The main forms and methods of teaching languages, the perspective and effectiveness of using them on the short-term summer language courses based on the experience of the summer schools of Ukrainian studies «Step to Ukraine» are presented.

The article also describes the issue of dividing language schools participants into groups according to their language levels and interests, specifics of preparing Ukrainian language lessons at the basic, intermediate and advanced levels, the proper distribution of time according to the main types of speech activity and the proper choice of lexical and grammatical themes.

At the same it is emphasized that the educational program should be focused on practical learning and the ability to communicate.

It is noted that cultural and artistic program of summer language schools should provide participants to get the basic information on culture, history, customs and socio-political realities of the country, whose language they are studying.

Key words: a language summer school, Ukrainian language as a foreign language, language activities, language teaching methods.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.